

RÓŻNICE W POLSKIM, CZESKIM I ANGIELSKIM NAZEWNICTWIE WYBRANYCH GATUNKÓW SSAKÓW

DIFFERENCES IN POLISH, CZECH AND ENGLISH TERMINOLOGY OF SELECTED SPECIES OF MAMMALS

Piotr Szałaśny

Katedra slavistiky, FF OU v Ostrave

połský jazyk, 1. rok štúdia, interná forma štúdia

szalasnypiotr@gmail.com

Školiteľka: doc. PaedDr. Jana Raclavská, Ph.D. (jana.raclavska@osu.cz)

Klíčové slová

nazewnictwo, różnice, ssaki, pomenovanie, rozdiely, cicavce

Key words

terminology, differences, mammals

Wstęp

W naukowym oznaczaniu nazw wykorzystuje się binominalne nazewnictwo gatunków, które składa się z dwóch członów – pierwszym z nich jest nazwa rodzajowa (w formie rzeczownika), natomiast drugim tzw. epitet gatunkowy (czyli nazwa gatunkowa) w formie przymiotnikowej. Ponadto pełna nazwa gatunku zawiera tzw. cytat, czyli nazwisko autora pierwszej diagnozy taksonomicznej. Prócz nazewnictwa naukowego w powszechnym użyciu są także nazwy wernakularne (rodzime, zwyczajowe). Są one o tyle interesujące, że w przeciwieństwie do nazw naukowych – które muszą być znormalizowane i są regulowane przez kodeksy nomenklatoryczne, nazwy wernakularne są czasami całkowicie odmienne w różnych językach/grupach etnicznych i nie regulowane żadnymi odgórnymi kodeksami/prawami.

Wybrane do analizy nazwy ssaków reprezentują tak różnorodną grupę zwierząt, że może nasunąć się wniosek, iż poza faktem przynależności ich do tej samej gromady (ssaki), niewiele mają ze sobą wspólnego. To stwierdzenie jest prawdziwe, wybór *kangura Bennetta*, *hipopotama nilowego*, *niedźwiedzia tybetańskiego*, *pandy małej* oraz *szczura gambijskiego* został dokonany właśnie przez wzgląd na ich różnorodność. Istotnym czynnikiem jest także fakt, że wszystkie te zwierzęta są egzotyczne dla polskiej, czeskiej i angielskiej fauny.

Wbrew pozorom wybór ten stwarza zdecydowanie więcej możliwości do badań ich nazw niż barier. Dzięki analizie porównawczej nie tylko będziemy w stanie bliżej przyjrzeć się podobieństwom i różnicom, jakie występują w językach polskim, czeskim i angielskim w zwierzęcym nazewnictwie i nomenklaturze, lecz również nieco przybliżyć językowy obraz świata reprezentowany przez porównywane języki. Jak wspomina Tokarski: „Leksyka, a konkretnie jej wewnętrzne rozczłonkowanie, także semantyczna struktura pojedynczych słów są odbiciem intelektualnego i emocjonalnego stosunku człowieka do odpowiadających wyrazom fragmentów rzeczywistości pozajęzykowej...” (Tokarski, 2001, s. 366). Wychodząc z takiego założenia zaprezentowany materiał może stanowić przyczynek do dalszych badań dotyczących językowego obrazu świata w porównywanych językach.

Nazwa czeska: *Klokan rudokrký*

Nazwa polska: *Kangur Bennetta*, *walabia Bennetta*

Nazwa łacińska: *Macropus rufogriseus*

Nazwa angielska: *Red-necked Wallaby*, *Bennett's Wallaby*

Kangur Bennetta jest gatunkiem średniej wielkości torbacza z rodziny kangurowatych. Występuje na przybrzeżnych terenach wschodniej Australii i Tasmanii (jako gatunek endemiczny). Mimo tego, że we wstępie wspomniano, że wszystkie z porównywanych zwierząt są egzotyczne dla

fauny Polski, Czech i Wielkiej Brytanii to *kangur Bennetta* stanowi mały wyjątek – zbiegłe w 1920 roku kangury założyły w Wielkiej Brytanii trwałą populację. Nie są jednak gatunkiem autochtonicznym, a ich populację można ujmować bardziej w kategorii ciekawostki.

W języku polskim znajdziemy także inne określenie tego zwierzęcia: *walabia Bennetta*. Nazwa ta prawdopodobnie została zapożyczona z angielskiego ekwiwalentu: *Bennett's Wallaby*. Podobnie jest jeśli chodzi o nazwę czeską: *klokan rudokrký* (,rudokrký': ,rudý' – ,rudý' – ,red'; ,krk' – ,szyja' – ,neck'). Słowo *Bennetta* pochodzi (jak wspomniano we wstępie) z cytatu, czyli nazwiska autora pierwszej diagnozy taksonomicznej. Drugi człon tej nazwy różni się od nazw w języku polskim. Jest jednak bezpośrednim odpowiednikiem angielskiego synonimu: *Red-necked Wallaby* (,červený' – ,czerwony' – ,red'). Jednakże jest tak tylko pozornie.

W nazewnictwie angielskim ten gatunek zwierzęcia określony jest słowem *Wallaby*. W języku polskim istnieje słowo *walabia*, którego używa się na określenie małych gatunków kangurów, jednakże słowo to może być używane zamiennie *kangur = walabia*, z czego drugie jest zdecydowanie mniej frekwentowane. W języku czeskim natomiast leksem *klokan* określa wszystkie gatunki tego torbacza. Najbardziej oczywista różnica występuje w języku angielskim, gdzie słowo *kangaroo* oznacza gatunki dużych kangurów, a *wallaby* małych. Przykładowo większym odpowiednikiem *Red-necked Wallaby* z rodziny *Macropus* jest *Red Kangaroo*. J. Rejzek twierdzi, że czeskie nazewnictwo *kangura* powstało jako: „... výtvor podle skokan, počáteční k-se snad opírá o něm. kanguruh, jež je stejně jako většina ostatních evr. názvů klokanu, převzato z řeči australských domorodců“ (Rejzek, 2001, s. 233). [Twór od skokan, początkowo się jednak opiera o niem. kanguruh, tak samo jak większość innych eur. nazw kangura, przejęto z mowy australijskich tubylców. Tł. P. S.] Jeśli chodzi o słowo *kangur*, właśnie przejęcie z mowy tubylców, posługujących się językiem Guugu Yimidhirr jest niezwykle interesujące, jak pisze R. Dixon: „... Captain P. P. King visited Endeavour River in 1820 and obtained a vocabulary that accorder with Cook's except that instead of kangooroo [...] Thus it came to be believed that Cook and Banks had been error and some authorities even suggested that when asked the name of the animal a Guugu Yimidhirr could have said ,I don't know', this being the true meaning of kangaroo“ (Dixon, 1980, s. 8). [Kapitan P. P. King wizytował Endeavour River w 1820 roku i uzyskał słownictwo, które było stosowane przez Cooka z wyjątkiem słowa kangooroo [...] W ten sposób domyślono się, że Cook i Banks popełnili błąd i kilka autorytetów zasugerowało, że tubylcy pytani o nazwę zwierzęcia mogli odpowiadać w Guugu Yimidhirr ,Nie wiem', co jest prawdziwym znaczeniem słowa kangaroo. Tł. P. S.]

Bezpośrednio porównując więc nazwy tego ssaka w trzech językach można stwierdzić, że: w języku czeskim nie występuje w nazwie tzw. cytat pochodzący od nazwiska autora diagnozy taksonomicznej (*Bennetta*), co ma miejsce tak w języku polskim jak i angielskim. Język angielski posiada nazwę tego zwierzęcia zawierającą cytat, druga z nazw związana jest za to z wyglądem zewnętrznym, co jest podobieństwem do języka czeskiego (*rudokrký*), ta sytuacja nie ma miejsca w języku polskim. Wreszcie, jak wspomniano wcześniej tylko język polski wykorzystuje dwa odmienne epitety gatunkowe (*kangur* i *walabia*). Podsumowując, język czeski bierze za priorytet wygląd tego zwierzęcia, język polski nazwisko autora diagnozy taksonomicznej, natomiast w języku angielskim występują oba te czynniki zależnie od użytego synonimu.

Nazwa czeska: *Hroch oboživelný*

Nazwa polska: *Hipopotam nilowy*

Nazwa łacińska: *Hippopotamus amphibius*

Nazwa angielska: *Hippopotamus*

Hipopotam nilowy to jedyny obecnie żyjący przedstawiciel rodzaju *Hippopotamus*. Jest to gatunek dużego, przeważnie roślinożernego ssaka. Jego naturalnym środowiskiem są rzeki i jeziora w Afryce na południe od Sahary. Zwierzęta te prowadzą interesujący tryb życia. W trakcie dnia pozostają w wodzie i dopiero o zmierzchu wychodzą na powierzchnię. Mimo podobieństw do takich zwierząt jak świnie na uwagę zasługuje fakt, że ich najbliżsi żyjący krewni to rodzina waleni – wieloryby, delfiny czy morświny.

Etymologia angielskiej nazwy *hipopotama* nie należy do skomplikowanych: „... via Latin from Greek hippopotamos, earlier hippos ho potamios ‚river horse’ (from hippos ‚horse’, potamos ‚river’)” (<http://oxforddictionaries.com/definition/hippopotamus> [2011-12-11]). [...] przez j. łaciński z greckiego hippopotamos, wcześniej hippos ho potamios ‚koń wodny’ (od hippos „koń”, potamos „rzeka”). Język angielski nie korzysta (tak jak język czeski czy polski) z epitetu gatunkowego z tego względu, że *hippopotamus amphibius* jest jedynym obecnie żyjącym przedstawicielem z rodziny *hipopotamowatych*. Wyłącznie w literaturze fachowej znaleźć można pełne nazwy taksonomiczne (np. *H. a. amphibius* czy *H. a. kiboko*), które wykorzystuje się głównie w celach badawczych.

Pierwszy człon polskiej nazwy, także bez wątplenia został przejęty z pierwotnego, greckiego nazewnictwa. Drugi natomiast, tj. *nilowy*, bierze pod uwagę jedno z miejsc rdzennego występowania tego zwierzęcia – rzekę Nil. Choć aktualnie ani w Nilu ani w całym Egipcie *hipopotam* już nie występuje ponieważ został wytępiony, nazwa nie uległa zmianie. (1)

Czeskie nazewnictwo nie ma związku z miejscem występowania tego ssaka, a także nie pochodzi z języka greckiego (co ma miejsce w języku polskim i języku angielskim). Czeskie słowo *hroch*: „... pochází ze slova roch, což byl název (válečného) slona ze šachové hry. Protože tvůrce českého přírodopisného názvosloví 19. století – Jan Svatopluk Presl – už pro slona označení měl – slon –, použil výraz hroch pro hrocha” (Harvalík, 2010). Pochodzi od słowa roch, które było nazwą (walczącego) słonia w grze szachowej. Dlatego, że twórca nazewnictwa związanego z przyrodą – Jan Svatopluk Presl – dla słonia już posiadał nazwę – slon – użył wyrazu hroch dla hipopotama.

Drugi człon czeskiej nazwy jest jeszcze ciekawszy *obojživelný* oznacza zwierzę wodno-łądowe, tego leksemu nie da się przetłumaczyć na język polski jako jednego słowa. Wzięło się ono od łacińskiego słowa *amphibius* (pełna łacińska nazwa tego zwierzęcia to: *hippopotamus amphibius*). Można powiedzieć, że polska nazwa jest wyjątkowa, jeśli chodzi o drugi człon, natomiast czeska, jeśli chodzi o pierwszy. Obie jednak są charakterystyczne i w nieco inny sposób tworzą obraz hipopotama nilowego w języku.

Nazwa czeska: *Medvěd ušatý*

Nazwa polska: *Niedźwiedź tybetański, niedźwiedź księżycowy, niedźwiedź himalajski*

Nazwa łacińska: *Ursus thibetatus*

Nazwa angielska: *Asian black bear, Moon bear*

Niedźwiedź tybetański to gatunek dużego drapieżnego ssaka z rodziny niedźwiedziowatych, który żyje w górach od zachodniego Afganistanu aż po wschodnie Chiny oraz południowo-wschodnią Azję. Niestety, żółć tego zwierzęcia jest wysoko ceniona w tradycyjnej medycynie chińskiej, z tego też powodu kłusownicy polują na niego, mocno ograniczając jego liczebność.

Jeśli chodzi o etymologię słowa *medvěd* (*niedźwiedź – bear*), J. Rejzek stwierdza, że „medvěd, medvedice, medvídek, medvědí. Vřsl. – p. niedźwiedź, r. medvéd, ch. mědvjed, s. mēdved. Psl. *medvěď (z *medu-éd-, dosłowa ‚jedlík medu’) je tabuová náhražka za původní ie. slovo dochované v lar. ursus. ř. árktos. Tabuový opis je také v germ. (něm. Bär, angl. bear, vlastně ‚hněď’)[...]” (Rejzek, 2001, s. 370). [...] niedźwiedź, niedźwiedzica, niedźwiadek, niedźwiedzie. w jęz. słow – p. niedźwiedź, r. medvéd, ch. mědvjed, s. mēdved. Prastłowiański. „*medvěď” (z *medu-éd-, dosłownie jedzący miód’) to tabu językowe za pierwotne słowo indoeuropejskie zachowane w łac. ursus, gr. árktos. Opis tabu jest także w niem. (niem. Bär, ang. bear oznacza ‚brązowy’) [...]. Tł. P. S.] O wspomnianym przez Rejzka tabu językowym pisała także Katarzyna Staniewska: „Dla ludów zamieszkujących puszcze północnej Europy niedźwiedź był najgroźniejszym przeciwnikiem. Dlatego tak starannie unikano wymawiania jego nazwy...” (Staniewska, 2000). Właśnie dzięki istnieniu tabu językowego nie chciano „przywoływać” tego niebezpiecznego zwierzęcia. Dlatego np. w języku polskim stosowano na określenie niedźwiedzia słowa mające charakter eufemistyczny, takie jak: *kosmacz, mrówczarz, kudłacz, mieszko, miś* lub *bartnik*. Można zauważyć, że część z nich ma nacechowanie pejoratywne (*kudłacz, kosmacz*), z drugiej strony np. *bartnik* odnosi się do miodu, czyli pośrednio do oryginalnej, prastłowiańskiej nazwy.

W polskim nazewnictwie istnieje wyrażenie: *niedźwiedź tybetański*, mające ekwiwalenty: *niedźwiedź księżycowy* bądź *niedźwiedź himalajski*. Natomiast język angielski ma na to zwierzę dwa

określenia: *Asian black bear* bądź *Moon bear*. Drugi z nich jest zgodny z polskim *niedźwiedź księżycowy* (,měsíc' – ,księżyc' – ,moon'). Pierwszy z angielskich ekwiwalentów jest bardziej skomplikowany – *Asian black bear*. Oczywiście słowo *bear*, oznacza w j. polskim *niedźwiedź* a w j. czeskim *medvěd*. Pierwsza część tej nazwy – *Asian* (,asijský' – ,azjatycki') odwołuje się do miejsca występowania tego zwierzęcia, podobnie jak w języku polskim *niedźwiedź tybetański* (,tibetský' – ,Tibetan'), który pierwotnie pochodzi od łacińskiego *Ursus thibetatus* lub *niedźwiedź himalajski* (,himálajský' – ,Himalayan'). Druga część nazwy nie ma już nic wspólnego z polskimi ekwiwalentami, jednakże ma z czeskim odpowiednikiem, podczas gdy pierwszy człon nie miał. Słowo *black* (,černý' – ,czarny'), opisuje wygląd zwierzęcia (jego główny kolor) podobnie jak czeska nazwa – *medvěd ušatý*, który także opisuje jego wygląd zewnętrzny (w tym przypadku uszy). *Ušatý* (,ušatý' – ,big-eared'). Dzięki temu można powiedzieć (oczywiście niedokładnie), że polską i czeską nazwę *niedźwiedzia tybetańskiego* łączy nazewnictwo angielskie – *Asian black bear*.

Nazwa czeska: *Panda červená*

Nazwa polska: *Panda mała, panda mniejsza*

Nazwa łacińska: *Ailurus fulgens*

Nazwa angielska: *Red panda, Lesser panda*

Panda mała to gatunek drapieżnego ssaka z rodziny pandowatych, który występuje w Chinach, Indiach, Nepalu i Mjarmie.

W języku czeskim i angielskim nie występuje żadna znacząca różnica w nazwie tego ssaka (,červený' – ,czerwony' – ,red'). W obu tych językach nazwa tego gatunku jest ściśle związana z barwą. (2)

W języku polskim występuje wyraźna różnica w stosunku do w/w języków. Najważniejszym czynnikiem określającym to zwierzę nie jest jego kolor, a jego wielkość (choć nie można zaprzeczyć, że obie kategorie mają bezpośredni związek z wyglądem zewnętrznym tego ssaka). Nazewnictwo polskie bliskie jest np. językowi rosyjskiemu, gdzie występuje: *Мáлая пáнда* (Соколов, 1984, s. 97). Można bez wątplenia powiedzieć, że nazewnictwo angielskie w pewien sposób łączy polską i czeską nazwę. Dzieje się tak dlatego, że w języku angielskim istnieje ekwiwalent: *Lesser panda* (,menší' – ,mniejszy' – ,lesser').

„Na terenach występowania pandy małej w potocznym języku chińskim jest ona nazywana ,hǔo hú', co dosłownie oznacza ognisty lis. Jednakże ta nazwa jest stosowana także na określenie zwykłego lisa. W wyniku pomyłki dosłowne angielskie tłumaczenie tej nazwy (,firefox') znalazło się na stronie internetowej Wellington Zoo zamiast nazwy właściwej (*red panda, lesser panda*). Tłumaczenie to wybrano jako ostateczną nazwę przeglądarki internetowej Mozilla Firefox” (www.pl.wikipedia.org [2011-11-14]). Ten przykład pokazuje po pierwsze wyraźną różnicę w językowym obrazie świata między językami europejskimi a językiem chińskim, a po drugie ciekawy przykład błędu, który ostatecznie znajduje praktyczne zastosowanie. Potoczny język chiński podczas tworzenia nazwy *pandy małej* zastosował dużo większą plastykę obrazu tego zwierzęcia. Zastosowanie przymiotnika 'ognisty' ma wyraźną konotację z kolorem czerwonym (z tą barwą najczęściej kojarzony jest ogień), natomiast słowo lis (które jest nazwą pospolitą) porównuje *pandę* (jej wygląd i zachowanie) do szerzej rozpowszechnionego i jeszcze bardziej rozpoznawalnego zwierzęcia. Żaden z porównywanych języków europejskich nie posiada tak rozwiniętej struktury nazwy *pandy małej*. Ma to związek z tym, że dla osób posługujących się językiem chińskim *panda mała* jest zwierzęciem pospolitym, żyjącym w Chinach, natomiast dla Europejczyków (Polaków, Czechów, Anglików) jest to zwierzę egzotyczne, zdecydowanie rzadziej spotykane.

Nazwa czeska: *Krysa obrovská, křečkomys obrovská*

Nazwa polska: *Szczur gambijski, wielkoszczur*

Nazwa łacińska: *Cricetomys gambianus*

Nazwa angielska: *Northern Giant Pouched Rat, Gambian Rat*

Szczur gambijski to gatunek gryzonia z rodziny *Nesomyidae*, który występuje na terenach leśnych jak i uprawnych Afryki na południe od Sahary. Do ciekawostek można zaliczyć fakt, że po

odpowiedniej tresurze jest w stanie odnajdywać niektóre materiały wybuchowe i miny lądowe. Od kilkunastu lat jest także hodowany jako zwierzę domowe m.in. w Europie i Ameryce Południowej.

Polska nazwa tego gatunku: *szczur gambijski*, a także angielska: *Gambian Rat* powstały z języka łącińskiego, gdzie ten ssak – nosi nazwę: *Cricetomys gambiatus*. Nazwy te jednoznacznie wskazują na to, że Gambia (3) była dominującym czynnikiem mającym znaczenie przy tworzeniu się nazw tego ssaka w porównywanych językach.

Czeska nazwa: *krysa obrovská* odpowiada polskiemu synonimowi: *wielkoszczur* („obrovský” – „wielki” – „big”; „krysa” – „szczur” – „rat”) oraz angielskiemu: *Northern Giant Pouched Rat*. Jednak jeszcze bardziej interesujące są pozostałe człony angielskiej nazwy tego ssaka: *Northern* („sever” – „północ” – „North”) – określający w mniej precyzyjny sposób niż pierwszy ekiwalent miejsce występowania tego zwierzęcia, a także *Pouched* („pytlík” – „torba” – „pouch”). Właśnie to słowo jest kluczowe, jeśli weźmiemy pod uwagę czeski synonim: *křečkomys obrovská* („křeček” – „chomik” – „hamster”, „mys” – „mysz” – „mouse”), który oznacza kombinację (hybrydę) myszy i chomika. Dzieje się tak z dwóch powodów, po pierwsze, ten ssak należy do rodziny myszowatych (lat. *Muridae*), a po drugie, dla tego zwierzęcia jest specyficznym fakt, że podobnie jak chomik posiada torby policzkowe, w których przenosi pokarm. Właśnie z tego powodu w czeskim nazewnictwie połączenie tych dwóch gryzoni (myszy i chomika) występuje jako *křečkomys* (które ma także związek z łącińskim słowem *cricetomys*). W obu czeskich synonimach występuje słowo *obrovský*, natomiast w języku polskim i angielskim występuje wyłącznie po jednej nazwie gatunkowej („wielki” – „giant”). Drugi zwykle dokładniej definiuje miejsce autochtonicznego występowania tego zwierzęcia, co z kolei nie występuje w żadnym z czeskich ekwiwalentów. Jednakże patrząc z innej strony, nazwy *křečkomys obrovská* i *Northern Giant Pouched Rat* biorą pod uwagę charakterystyczne torby policzkowe tego zwierzęcia, a język czeski dodatkowo także rodzinę (myszowate, lat. *Muridae*), czego żadna z polskich nazw nie uwzględnia.

Zakończenie

Zaprezentowane przykłady jednoznacznie wskazują na to, że językowy obraz świata ma niebagatelne znaczenie jeśli chodzi o tworzenie nazw zwierząt. Z wielu zasadniczych różnic pomiędzy analizowanymi językami stwierdzamy, że wpływ na nazwę ma często stosunek użytkowników danego języka do konkretnego zwierzęcia (jak miało to miejsce z nazwą *niedźwiedzia tybetańskiego*, czy w ogóle *niedźwiedzia*, którego ludzie się obawiali, więc stworzyli tabu językowe). Bardzo często jest brane pod uwagę także miejsce występowania (co z kolei można zaobserwować przy nazwie *hipopotam nilowy*). Nie można także zapomnieć o samym wyglądzie zewnętrznym danego zwierzęcia (co w prosty sposób można zaobserwować przy *pandzie małej* czy *wielkoszczurze*).

Już tylko na tych podstawach można stwierdzić, że istnieją wyraźne różnice w nazewnictwie, a tym samym także w językowym obrazie świata w wybranych językach. Na przykładzie *kangura* wyraźnie widać różnice w wyglądzie (w języku polskim żaden ekwiwalent nie posiada określnika cechującego wygląd zewnętrzny), opisie – nazwy polskie (w przeciwieństwie np. do nazwy czeskiej) posiadają cytat, tzn. nazwę utworzoną od nazwiska osoby, która przeprowadziła diagnozę taksonomiczną, czy obrazie *kangura* w ogóle (język angielski różnicuje przedstawicieli rodziny kangurowatych na *kangury* duże („kangaroo”) oraz mniejsze („wallaby”).

Nazwa *hipopotama* pokazuje natomiast, że język angielski w określonych przypadkach ujednolica nazwę rodzajową do opisu jednego gatunku, gdyż *hippopotamus amphibius* jest jedynym obecnie żyjącym przedstawicielem rodziny hipopotamowatych. Ponadto ten przykład wskazuje także, że polska i czeska nazwa wskazują na miejsce występowania tego zwierzęcia, ale w zdecydowanie odmienny sposób. Język polski bierze pod uwagę rzekę – Nil, natomiast język czeski to, że jest to zwierzę żyjące tak w wodzie jak i na ziemi (wodno-lądowe).

Przy nazwie *niedźwiedzia* warto zastanowić się nad istniejącym tabu językowym i istniejącym dzięki niemu licznym eufemizmom. Ponadto różnice w nazewnictwie występują także ze względu na miejsce występowania oraz wygląd (niekiedy są dość plastyczne, jak w języku polskim *niedźwiedź księżycowy*, czy angielski odpowiednik – *Moon Bear*).

Przykład *pandy małej* pokazuje za to, jak to, czy zwierzę występuje autochronicznie na danym terytorium może mieć wpływ na jego nazwę. Wskazuje też na podobieństwo nazewnictwa zwierząt egzotycznych w językach europejskich.

Szczur gambijski i jego nazewnictwo stanowią natomiast niezwykle szerokie spectrum znaczeń i obrazów. O ile język czeski widzi to zwierzę jako bardzo duże połączenie chomika i myszy (*křečkomyš obrovská*), lub jako ogromnego szczura (*krysa obrovská*), polska nazwa skupia się jedynie na drugim z tych ekwiwalentów, lub na miejscu pochodzenia tego zwierzęcia. Jeszcze inaczej jest w języku angielskim, w którym to zwierzę to: *Northern Giant Pouched Rat*. Jego obraz tym samym to (w wolnym przekładzie): północny, ogromny szczur posiadający torby policzkowe (co kojarzy się z chomikiem).

Opracowanie nazewnictwa polsko-czesko-angielskiego może bez wątplenia stanowić interesującą bazę do dalszych badań nad tym zagadnieniem.

Poznámky

- (1) Współcześnie *hipopotama* w jego środowisku naturalnym można spotkać na terenach Ugandy, Sudanu, Somalii, Kenii, Konga, Etiopii, Botswany, Republiki Południowej Afryki, Zimbabwe, Zambii, Tanzanii i Mozambiku.
- (2) podobnie jak w języku bułgarskim: *Червена панда*, francuskim: *panda roux*, czy hiszpańskim: *panda rojo*.
- (3) Jedno z miejsc autochtonicznego występowania tego gatunku.

Literatúra

- DIXON, Robert. 1980. *The languages of Australia*. Cambridge : Cambridge University Press, 1980. 547 s. ISBN 0-521-29450-9
- HARVALÍK, Milan. 2001. Proč je hroch hroch? In: REJZEK, Jiří. 2001. *Český etymologický slovník*. Voznice : LEDA, 2001. 757 s. ISBN 978-80-7335-296-7
- STANIEWSKA, Katarzyna. 2000. Zakazane słowo. In: *Wiedza i życie*, 2000, č. 1, s. 34. ISSN 0137-8929
- TOKARSKI, Ryszard. 2001. Słownictwo jako interpretacja świata. In: *Współczesny język polski*. Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2001, s. 343 – 370. ISBN 978-83-7784-232-4
- http://www.rozhlas.cz/meteor/zivocichopis/_zprava/proc-je-hroch-hroch--742044 [2012-01-23]
- <http://oxforddictionaries.com/definition/hippopotamus> [2011-12-11]
- www.pl.wikipedia.org [2011-11-14]

Resumé

Predstavené príklady jednoznačne ukazujú na to, že jazykový obraz sveta má nemalý význam, ak ide o tvorenie názvov zvierat. Z mnohých zásadných rozdielov medzi analyzovanými jazykmi prichádzame k záveru, že vplyv na názov má často vzťah užívateľov daného jazyka k zvieratú (ako to bolo pri názve medveďa tibetského či všeobecne medveďa, ktorého sa ľudia báli, a tak utvorili jazykové tabu); veľmi často pomenovanie ovplyvňuje taktiež miesto výskytu daného zvieratá (čo možno pozorovať pri názve hroch nílsky); nemožno tiež zabudnúť na samotný vzhlád daného zvieratá (príkladom je panda malá alebo veľkopotkan). Spracovanie názvov poľsko-česko-anglických môže bezpochyby predstavovať zaujímavú základňu pre ďalšie výskumy tejto problematiky.